SVOBODA — СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVII. No. 181. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, SEPTEMBER 21, 1990 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 21-го ВЕРЕСНЯ 1990 Ч. 181. РІК XCVII

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ СССР ВІДМОВИЛО В ПРОХОДЖЕННІ СЛУЖБИ ВОЯКІВ В УКРАЇНІ

Львів (УПА, ІЦР). — Тут 7-го вересня Львівська Обласна Рада ухвалила постанову припинити чинність існуючих поборових комісій і не розпочинати черговий набір рекрутів до отримання нормативних документів Верховної Ради України, якими ґарантувалося б виконання постанови з 30-го липня 1990 року. Львівський обласний військовий комісаріят попереджено про недопустимість призову науково-технічних, педагогічних, юридичних та інших кадрів для проходження військових зборів і дійсної військової служби за межами республіки.

Цю ухвалу прийнято у зв'язку з тим, що Міністерство оборони СССР та Міністерство внутрішніх справ СССР іґнорують постанову Верховної Ради України з 30-го липня 1990 року „Про проходження строкової військової служби громадянами України та використання працівників правоохоронних органів республіки за її межами", чим порушується декларація про державний суверенітет України.

Ухвалу за підписами голови Львівської Обласної Ради Вячеслава Чорновола та голови Виконавчого комітету С. Давимуки надіслано до міністерства оборони СССР, звідки на ім'я Чорновола і Давимуки надійшла відповідь такого змісту:

„Ваші пропозиції про проходження дійсної строкової військової служби громадянами, призваними з Львівської области, тільки на території України, всебічно розглянуті й з приводу цього наша відповідь така.

Збройні сили СССР та інші війська комплектуються за екстериторіяльним принципом, підтвердженим першим з'їздом народних депутатів СССР. Під час весняного призову громадян 1990 року на військову службу понад 30 відсотків вояків із Львівської области проходять її у військових частинах, розташованих на території України.

Проходження військової служби всіма юнаками-українцями на території своєї республіки є неможливим з причин, які неодноразово роз'яснювалися в засобах масової інформації. 'З точки зору військової — це крок назад, здатний зруйнувати боєздатність армії та обороноздатність країни. З точки зору економічної і технічної це — блеф. З точки зору політичної це — небезпека переводу міжнаціональних протиріч в русло братовбивчих конфліктів', — сказав міністер оборони СССР тов. Язов Д. Т. в інтерв'ю для газети „Правда" з 27-го червня 1990 року.

У зв'язку з вище сказаним, Міністерство оборони СССР не може підтримати ваші пропозиції".

Цей документ підписав заступник начальника генерального штабу генерал-полковник Г. Кривошеєв.

НЕ ДОПУСТИЛИ ДО ПРИЇЗДУ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ ДО ДАНІЇ

Копенгаґен, Данія. — Зв'язковий СКВУ в Данії П. К. Балицький повідомив бюро Світового Конґресу Вільних Українців в Торонто, що совєтські „демократи" і „перебудовники" не допустили до приїзду українських дітей із зони Чорнобиля, які мали перейти всі бадання в тамошніх лікарнях і відпочати та започаткувати лікування, якщо б такого було потрібно.

В листі до СКВУ П. К. Балицький пише: „В місяці травні 1990 року відбувався у Копенгаґені Конґрес прав людини, на якому СКВУ репрезентувала Христина Ісаїв. Я тоді поінформував Х. Ісаїв, що я добровільно погодився заопікуватись 15-ма хворими українськими хлопчиками від 10 до 15-ти років, яких мали перевіряти і лікувати в шпиталях в Данії, особливо на пістряка крови (левкемію). Зі шпиталями і маґістратом, тобто управою міста, я договорився, що я виступатиму в характері перекладача і буду опікуном українських дітей із зони Чорнобиля, а також подбаю про матеріяльну допомогу. Совєтська амбасада в Данії, на здивування усіх данців, змінила плян. Діти українські не приїхали на лікування. На їх місце привезли дітей здорових з державних домів, тобто сиріт, з Білорусії й інших республік, зрусифікованих комсомольців. Дітей (понад 100) примістили у таборах данського Пласту. Тут наявно ми побачили совєтський обман данського і українського суспільства. Вони показали, як вони розуміють „гласність" і „перестройку".

В УІА розпочинається другий сезон

Ню Йорк.– Після першого сезону знаменитих музичних вечорів п. н. „Музика в Інституті" в Українському Інституті Америки, 2 Схід 79 вул. в Ню Йорку, другий сезон стоїть вже за порогом, підготований дбайливо музичними директорами Олегом Крисою та Вірком Балеєм і організаційною референткою Іриною Стецурою.

Святочне відкриття сезону 1990-91 років відбудеться в суботу, 6-го жовтня, від значенням 150-річчя народин композитора П. Чайковського у камерному концерті підготованому О. Крисою. В ньому беруть участь такі визначні музики як Белля Давідовіч — фортепіян, широковідома із своїх численних концертів в Ню Йорку від десяти років, Наоко Танака — скрипачка, що має за собою ряд концертів в Японії, Европі та ЗСА, Юрій Вожаківський-Васіляки — український скрипаль, соліст фльоридської симфонічної оркестри, Морін Ґаллаґер — скрипачка з міжнародною славою, двоє челістів, Йосиф Файґельсон, нагороджений на конкурсі Чайковського в Москві і Й. С. Баха в Ляйпціґу, і Ваґрам Сараджян, першун челльового конкурсу в Женеві і міжнародного конкурсу Чайковського. Оба ці челісти — це учні Мстислава Ростроповіча, перебувають тепер в ЗСА.

В цьому престижевому концерті бере також участь О. Криса, який є директором серії камерної музики, як теж учителем концертової кляси скрипки в УІА.

На програмі ґаля-концерту — фортепіянове тріо а моль оп. 50, в якому грають Б. Давідовіч, О. Криса і Й. Файґельсон, і смичковий секстет д моль „Спомини з Фльоренції" у виконанні О. Криси, Н. Танака, М. Ґаллаґер, Ю. Вожаківського-Васіляки, Й. Файґельсона і В. Сараджяна. Оба твори П. Чайковського. Початок концерту о год. 8-ій, а після нього прийняття із шампанським. Вступ 35 дол., а для сеньйорів і студентів 10 дол.

У дальших плянах „Музики в Інституті" на цей сезон є концерт піяніста Олександра Слободяника, ст., в неділю 21-го жовтня у Карнеґі Голл, виступ піяністки Лідії Артимів в УІА у суботу, 24-го листопада, деб'ют-речиталь челістки Марії Чайковської з Юліяною Осінчук при фортепіяні у Вейл Голл, Карнеґі Голл, в п'ятницю, 14-го грудня. В 1991 році перший концерт серії „Музика в Інституті" — це сольовий виступ скрипаля О. Криси в Еллис Таллі Голл 30-го січня, концерт студентів в УІА 17-го лютого, деб'ют піяніста Миколи Сука 3-го березня у Вейл Голл, Карнеґі Голл, концерт струнного квартету Леонтовича в УІА 23-го березня і вкінці „Кабарет і баль" заключний концерт в суботу, 27-го квітня 1991 року.

Мистці з України виступлять на Союзівці

Союзівка, — Тут у п'ятницю, 28-го вересня, чотири мистці з України виступлять з концертом „Київська осінь".

Ансамбль, що під керівництвом композитора Олександра Злотника, складається з вокалістів Лілії Сандулеси, Віталія Білоніжко, гумориста Анатолія Паламаренка і музика-віртуоза Миколи Павлова.

В програму входять популярні і народні пісні, музичні точки, монологи тощо.

Концерт почнеться в год. 7:30 вечора, вступ 8 дол. і 5 дол. для студентів.

Журнал в Україні змінив назву

Київ. — „Слово і час" — це назва журналу, що колись носив не надто ясне означення „Радянське літературознавство". Новістю є не тільки зміна в назві журналу, але також новий він за змістом і формою. Як і раніше приділяється основну увагу питанням історії, теорії та критики літератури, але з помітним поширенням загальнокультурної тематики, зокрема підкреслення важливости тісніших зв'язків академічної науки з процесами демократизації та гуманізації суспільного життя.

Є в журналі й нові рубрики як „Відродження майбутнього", „Написане лишається", „З пам'яті літ", які за словами Анатолія Ткаченка, заступника головного редактора журналу, „допоможуть заповнити прогалини в духовній, естетичній пам'яті народу, спричинені попереднім тоталітарним режимом, винищенням цвіту нації". Вже у першому числі надруковано памфлет Миколи Хвильового „Україна чи Малоросія?"; із продовженням друкується щоденник Михайла Драй-Хмари, переданого зі ЗСА його вдовою 93-річною Ніною та донькою Оксаною. Багато місця на сторінках журналу присвячується темі створення нової академічної літератури, де нарешті об'єктивно оцінено справжній внесок в українську духову скарбницю всіх репресованих.

Серед авторів журналу відомі письменники, науковці, критики: Ліна Костенко, Наталя Кузякіна, Лариса Мороз, Наталя Шумило, Анатолій Погрібний, Сергій Білокінь, Наталя Мазепа, Григорій Сивокінь, Дмитро Наливайко, Елеонора Соловей, Леонід новиченко, Оксана Забужко, Ігор Дзеверін, Іван Дзюба, Микола Джулинський, Микола Ільницький, Володимир Панченко, Микола Рябчук, Михайло Слабошпицький.

Щораз більше українських музик виходить на міжнародну арену



О. Луцишин у редакції „Свободи".

Джерзі Сити Н. Дж. (О. Кузьмович). — Для Оксани Луцишин це буде перший вихід на міжнародну арену — завдяки тому, що вперше на міжнародний конкурс піяністів ім. Вілляма Капелла в університеті Мериленду запрошено в цьому році учасників з СССР, а в їх числі також двоє українців. Отож Оксана була одною із них та деб'ютувала в ЗСА дійшовши в конкурсі до півфіналу і здобула нагороду ім. Прінс Джорджа.

І так молода українська піяністка, про яку ми тут раніше мало знали, тепер за одним пострілом промощує собі шлях до міжнародної та української публіки.

Про себе розповідає вона нам в часі відвідин редакції „Свободи", куди приходить в товаристві проф. Ігоря Соневицького. Це він саме „відкрив" її після того як вона, відпочиваючи по конкурсі на Союзівці, дала свій концерт перед гостями цієї відпочинкової оселі. Проф. Соневицький запросив піяністку дати концерт в Гантері на місце Володимира Винницького, відомого вже серед української громади в ЗСА з минулорічних виступів, який однак тим разом не приїхав з України через трудноші з візою. О. Луцишин заповнила отже з великим успіхом місце неприсутнього та ще й згодилася дати концерти у Вашінґтоні і Ню Йорку.

Проф. Соневицький, якому лежить на серці поширення сьогочасної української музики тут в ЗСА, пояснює нам, що тепер Центр Української Культури, який прославився вже своїми цікавими літніми концертами в Гантері, поширив свою діяльність на організування музичних імпрез

(Закінчення на стор. 3)

ВИСТАВКА Б. БОЖЕМСЬКОГО В ДІТРОЙТІ

Дітройт. — Богдан Божемський, добре відомий українській громаді Дітройту і околиці, буде мати виставку своїх нових праць в ґалерії ЕКО в днях від 5-го до 20-го жовтня.

А. СОЛЖЕНІЦИН ЗАКЛИКАЄ ДО РОЗФОРМУВАННЯ СССР

Париж. — Як повідомляє аґентство Франс-Пресс, у вівторок, 18-го вересня, в Парижі і Москві одночасно вийшла 50-сторінкова брошура відомого російського письменника, лавреата Нобелівської премії Алєксандра Солженіцина, який проживає у З'єднаних Стейтах. Ця стаття надрукована також у газеті „Комсомольс - кая Правда", що виходить у Москві. Про що йде мова у статті письменника-вигнанця, зрозуміло з її заголовка: „Як нам перебудувати Росію".

Наскільки можна зрозуміти з викладу статті Солженіцина, що її передали пресові аґентства, письменник закликає до того, щоб Москва відпустила 11 союзних республік на всі чотири сторони, а в складі СССР залишила Росію, Україну, Білорусію і частину Казахстану. Солженіцин не виключає виходу України з цієї спільноти, „якщо вона справді хоче відокремитися".

Автор „Архіпелаґу ҐУЛаґ" бачить майбутній політичний устрій країни як поєднання швайцарської федеративної системи, яка дає широкі права кантонам, і американського інституту сильного президентства. Як пише Солженіцин, повноваження, якими наділений нині совєтський президент, не можна назвати надмірним у світі обширности країни і маштабів проблем, що стоять перед нею. Цікаво, що у статті Солженіцин ні разу не згадує прізвища Міхаїла Ґорбачова.

Як можна зрозуміти зі статті, Солженіцин виступає за „здорову приватну ініціятиву" у сільському господарстві і закликає „підтримувати і захищати" всі типи дрібних підприємств.

У середу, 19-го вересня, статтю Солженіцина „Як нам перебудувати Росію" надрукувала також „Літературная Газета".

В СССР ПЕРЕДБАЧАЮТЬ ДЕВАЛЬВАЦІЮ КАРБОВАНЦЯ

Москва. — Дорадник генерального секретаря і президента Міхаїла Ґорбачова з економічних справ Ніколай Петраков заявив, що не зважаючи на всі ті позитивні зміни в економічному і фінансовому житті країни, які принесе перехід на ринкову систему в майбутньому, найближчим часом він викличе ще більшу інфляцію.

Н. Петраков виступив з гострою критикою пляну прем'єра Ніколая Рижкова, що віддзеркалює консервативну політику тієї частини уряду, яка виступає проти децентралізації політичної й економічної системи. Плян передбачає компенсації за підвищення цін на хліб і м'ясо, що є прямим порушенням принципу ринкового ціноутворення. Петраков заявив, що „людина повинна діставати платню не тому, що вона їсть хліб і м'ясо, а тому, що вона працює".

Новий плян переходу на ринкову економіку, в розробленні якого брав участь і Петраков, передбачає 500-денний термін. Перші три місяці цього терміну ціни повинні залишатися на своєму рівні і лише потім починати зростати відповідно до вимог ринку.

Плян передбачає також перехід промислових підприємств у приватні руки, створення приватних банків і фондових бірж, як це відбувається в країнах Европи.

М. Ґорбачов неодноразово твердив, що має намір прийняти якесь проміжне рішення між двома цілком несумісними економічними проєктами, що їх запропонували Рижков і Шаталін. Однак Петраков твердить, що Ґорбачов твердо стоїть за плян Шаталіна, який серед іншого передбачає ліквідацію всіх великих міністерств, які десятиліттями контролювали і гальмували економічний розвиток країни.

Головна проблема переходу на вільний ринок — психологічна. Совєтські люди воліють стояти в безконечних чергах, ніж платити високі ціни. Одна із проблем — неминуче безробіття.

Уряд хотів би в ці дні відчути підтримку і довір'я народу, бо нова політика вперше за багато десятиліть повинна служити народові, а не партійній верхівці, яка продовжує захищати і підтримувати плян Рижкова, — заявив академік Петраков. Він є одним з тих, хто приєднався до вимоги про резиґнацію Рижкова з посту голови Ради міністрів.

У СВІТІ

ПІВДЕННОАФРИКАНСЬКИЙ ПРОКУРАТОР подав до відома, що Вінні Манделу, дружину провідника Африканського національного конґресу Нелсона Мандели, оскаржено у причетності до насильного викрадення чотирьох юнаків у 1988 році. Рекомендацію про потягнення до судової відповідальности було представлено президентові Ф. В. де Клеркові минулого місяця та згідно з твердженням офіційних чинників президент цієї пропозиції не заперечив. Від нікого не можма довідатися чому пляни про оскарження та потягнення до судової відповідальности В. Манделу було проголошено якраз тепер. В кожному разі аналітики уважають, що це може дуже пошкодити намаганням АНК розпочати переговори із теперішнім панівним білим урядом країни про фундаментальні зміни в майбутній політичній структурі країни. Прокуратор Клявс фон Лірс заявиви, що цю справу видвигнено тепер тому, що очікували закінчення розправи над Джеррі Мусівузі Річардсоном, якого суджено за вбивство пов'язане з тим же епізодом, у котрому обвинувачують В. Манделу.

СОВЄТСЬКІ ПРЕСОВІ аґентства та щоденна преса подали до відома, що в столиці Грузії націоналістичні демонтстранти напали на головну квартиру КҐБ, повибивали вікна та понищили документи. Згідно з повідомленням пресового аґентства ТАСС, сталося це в ранішніх годинах минулого понеділка у Тбілісі по демонтстрації членів Круглого стола, які проголосили заснування Вільного бльоку грузинських політичних партій для виборів, що мають відбутися наступного місяця. Демонтстранти також вимагали звільнення патріота Давида Ґелашвілі, якого оскаржено та ув'язнено за незаконне переховання зброї та напад на поліційну станцію.

У ВІВТОРОК, 18-го вересня, уряд Болгарії заборонив експортування харчевих продуктів, намагаючись в цей спосіб поліпшити домашнє постачання під час зимових місяців. Бо вже від літа цукор, сир, олій та дезинфікаційно-пральні засоби громадяни отримують тільки на спеціяльні приділові квитки тому, що уряд намагається всіми способами полегшити ситуацію нестачі харчів. Інших харчових продуктів і продуктів конечного щоденного вжитку, як туалетовий папір і мило, зовсім немає. Також відчувається брак електричної енерґетики з уваги на критичну ситуацію в Перській затоці.

ВИМАГАЮТЬ РЕЗИҐНАЦІЇ РАДИ МІНІСТРІВ СССР

Москва. — У середу 19-го вересня, Верховна Рада РСФСР 154 голосами проти чотирьох прийняла резолюцію з вимогою про резиґнацію Ради міністрів СССР, яку очолює Ніколай Рижков. 18 депутатів при голосуванні стрималися.

Оскільки РСФСР є лише однією республікою з п'ятнадцяти, резолюція не має обов'язкової сили, однак цей вотум недовір'я буде сильним ударом по престижу совєтського прем'єра, резиґнації якого давно вимагають учасники численних демонстрацій протесту. Депутати Верховної Ради РСФСР один за одним говорили на засіданні, що Рижков несе відповідальність за економічну кризу, в якій опинилася тепер країна, і висловлюючи сумнів, що він добросердно буде виконувати програму реформ, яка передбачає переведення Господарства СССР на ринкову систему протягом 500 днів.

Будучи головою Ради міністрів СССР, Н. Рижков очолює бюрократичний апарат, на який буде покладено відповідальність за втілення в життя програми економічних перетворень. Російський парламент минулого тижня практично однодушно затвердив більш радикальний варіянт програми. Цей і два інші, більш консервативні її варіянти обговорюються тепер Верховною Радою СССР. Варіянт, запропонований Рижковим, передбачає більш поступові реформи і збереження сильного центрального контролю над господарством країни.

Міхаїл Горбачов, як звичайно підтримує компромісовий варіянт, аналогічний в основних рисах 500-денній програмі радикалів, але більш поступовий. Крім того, він передбачає, як і в Рижкова, збереження сильної центральної влади з широкими повноваженнями.

„За п'ять років, коли Рижков був при владі, країна зубожіла, — заявив московський депутат Міхаїл Малей. — В будь-якій іншій країні світу уряд в такій ситуації зрезиґнував би". Його підтримав інший московський депутат — Сергій Шахрай, який заявив: „Нинішній уряд не в стані ґарантувати суверенітет Росії або вивести країну з економічної кризи".

Прийнята у середу резолюція буде надіслана до Верховної Ради СССР. Згідно з законодавством вона може скликати надзвичайну сесію З'їзду народних депутатів, який має право усунути Раду міністрів країни двома третинами голосів.

Р. Реґен „дораджував" республікам СССР

Москва. — Перебуваючи на п'ятиденних відвідинах у Совєтському Союзі вперше від коли він покинув Білий Дім, колишній президент ЗСА Роналд Реґен перестерігав республіки СССР, щоб вони не дали перевагу пристрастям над розумом у їхніх змаганнях до незалежности. У своїй промові перед Верховною Радою колишній президент ЗСА підкреслював „болючі жахіття" громадянської війни у ЗСА.

Він говорив про те, що „при зміні відносин у Союзі прийде час непевности та напруження". Тоді, на його думку, розсудливість мусить перемогти всякі пристрасті в полагоджуванні будь-яких непорозумінь.

Тому, що Міхаїл Горбачов старається зреалізувати договір з більшою автономією для національно окремих республік СССР, з яких 13 вже проголосили різні форми суверенности, де їхні закони переважатимуть над всесоюзними, то його приятель Р. Реґен такою своєю промовою хотів йому улегшити цей процес, підкреслюючи мирне полагодження непорозумінь.

Офіційне пресове агенство ТАСС повідомило, що обидва приятелі відбули також приватні розмови та говорили про кризу Перської затоки, можливості дальшої співпраці між ЗСА та СССР та про їхні погляди в справі зменшення нуклеарного озброєння.

В АМЕРИЦІ

МІЖНАРОДНИЙ ОЛІМПІЙСЬКИЙ Комітет (МОК) вирішив у вівторок, 18-го вересня, провести ювілейні 100-ті Олімпійські Ігрища в Атланті, Джорджія. Американське місто виграло п'ять кіл голосування, а в останньому з них — перемогло грецьке місто Атени. Як тільки президент МОК Гуан Антоніо Самаранч проголосив перемогу Атланти, в столиці Джорджії почалися бурхливі святкування. Представники історичної батьківщини античних Олімпійських ігрищ, Атен, були дуже розчаровані. Атланта стане третім американським містом, в яких проходили літні Олімпійські Ігрища. Переважна більшість членів МОК, відкинувши сентименти до Атен, керувалась більше фінансовими перевагами Атланти, яка вже підрахувала майбутній дохід з проведення Олімпійських Ігрищ на 150 міл. дол. та посідання 1,2 біл. дол., в приваяних фондах.

ПОЧИНАЮЧИ ВІД 7-го вересня, Білий Дім веде переговори з Конґресом про федеральний бюджет на 1991 фіскальний рік. Якщо спочатку учасники цих переговорів були оптимістами, то тепер вони почали звинувачувати один одного у небажанні домовитися. Лідери демократів у Конґресі звинувачують республіканців, офіційні чинники Білого Дому і лідери республіканців у Конґресі — демократів. Речник Палати представників демократ Томас Фолі заявив, що проблема полягає у небажанні Адміністрації піти на компроміс у питанні зменшення податку з прибутку. Президент Дж. Буш заперечив, що ця проблема стоїть на перешкоді. Республіканці стверджують, що демократи не згоджуються зменшити витрати, що є головною перешкодою. В кожному разі, понеділок, 1-го жовтня, вже „стукає на двері". Якщо до цієї дати бюджет не буде схвалений, президент має право вжити закон про збалансований бюджет, який передбачає автоматичне зменшення витрат на загальну суму 100 біл. дол. за рахунок майже всіх статей бюджету, крім пенсійного фонду та програм медичного забезпечення. Символ краху щадничо-позичкової індустрії Чарлс Кітінґ, мол., був звинувачений разом із своїми партнерами у порушенні федерального закону.

ДВОРІЧНІ НАМАГАННЯ нюйоркської влади виштовхати бездомні сім'ї з велфер-готелів, закінчились безуспішно. У повідомленні офіційних чинників говориться про різке збільшення бездомних сімей в місті, що примушує владу знову розселяти їх по дешевих готелях. Лише в липні й серпні до бюра велферу зголосилося 2,228 родин, які не мають помешкання та потребують допомоги від держави. Міська влада пояснює це явище великими успіхами, досягненими у наданні житла для бездомних. Парадоксально, але, за їх твердженням, сім'ї, що раніше мешкали разом з своєю ріднею, почувши, що бездомні Ню Йорку отримують державні мешкання, зголошуються до бюра велфер, щоб скористати з можливости.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашингтоні (202) 347-UNAW (202) 347-8631 (факс)

Subscription 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to: Svoboda

Postmaster: Send address changes to:

Svoboda, 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Голодова демонстрація у Москві

З початком вересня цього року економічна ситуація у СССР дійшла до такого абсурду, що у столиці совєтської імперії не вистачило хліба. Нещасні громадяни совєтського раю навчилися уже такої терпеливости, що вони вважають довгогодинне вичікування у чергах з „авоською" у руках — як щось нормальне. Все ж поява довжелезних черг перед крамницями з хлібом заалярмувала була Міську раду Москви, яка вислухала заспокійливий звіт директора головної державної пекарні. Мовляв, „нема причини до паніки, бо є борошно і є дріжджі, а „тільки" попсувалися машини і втекли люди з пекарні". Можливо, що хліб появився, але зникло м'ясо включно з ковбасами і полиці у крамницях далі світять пусткою. У минулу неділю коло 30,000 сердитих москвичів демонстрували під Кремлем, голосно викрикуючи своє обурення та вимагаючи димісії уряду. Кореспондент „Ню Йорк Таймсу" з 17-го вересня ц.р. впевняє, що демонстранти не вимагали димісії Ґорбачова, тільки прем'єра Ніколая Рижкова. Мовляв, Ґорбачов політично займає середню позицію поміж партійними „лівими" і „правими" і тому потрібний для зберігання рівноваги на державній верхівці. Це звучить трохи дивно, бо насправді найбільшу вину за теперішню економічну мізерію в СССР несе таки Ґорбачов, що його правильно обвинувачували у найбільшій провині, яку можна закинути лідерові: що він тягнеться позаду подій, не випереджує їх а своєю хиткістю спричиняє хаос.

Коментуючи на цьому місці курйозний факт браку хліба в столиці імперії звернено увагу, що харчова криза була безпосередньою причиною вибуху Великої французької революції у 1789 році і що подібна криза допомогла большевикам перевести революцію у 1917 році. Обурені люди виходять на вулицю і вимагають зміни на державній верхівці. Вони не керуються ідеологічними гаслами чи партійно-політичними програмами. Голодна людина не вдається в обмірковування ролі економіки у політиці. Голодна людина подратована і стає небезпечною для осіб за державною кермою і для цілої існуючої системи.

Недавно Міхаіл Ґорбачов після довгого вагання погодився на плян, виготовлений Комісією, що складається з довірених фахівців його, Ґорбачова, і його найбільшого суперника, президента Російської ФССР Боріса Єлцина. Цей плян став уже відомий під назвою „500 днів". Протягом 500 днів комуністична система державної контролі над продукцією і збутом має перейти на демократичну систему вільного ринку, з приватною власністю, ініціятивою і суперництвом. Парлямент СССР ще того там не схвалив. На тлі отих багатотисячних демонстрацій у Москві виринає поважний сумнів, чи реформатори матимуть час і відповідний клімат для переставлювання однієї економічної-збанкрутованої системи на другу, якої совєтські громадяни не знають і не розуміють. У процесі такої зміни економічної системи приходить ліквідація дефіцитових підприємств, — приходить звільнення з праці маси осіб, що їх утримувала комуністична держава, настає доріжня і безробіття, поки постане вже приватна власність, поки постане банківництво, біржа, стабілізована валюта. Найбільша трудність оздоровлення економіки в СССР не тільки у системі, а в психіці підсовєтських людей. Це звихнена психіка, яка зледащіла, — бувши 70 років невольником на утриманні держави не любить праці. Тому, наприклад, у СССР висилають цього року військо на переведення жнив, бо нема охочих, — тому одиниці які заснували собі власні варстати праці, стрічаються з критикою сусідів, якщо їхня ініціятива приносить зиск такому смільчакові.

Демонстрації у Москві на тлі браку харчів і предметів першої потреби, нівечать заходи за придбання західніх фондів та інвестицій. Саме під час цієї останньої демонстрації у Москві перебував там американський секретар торгівлі. Можна було бачити на телевізійному екрані, з якою іронічною усмішкою він дивився на демонстрантів. До речі можна було бачити також одного демонстранта з жовто-блакитним прапором. Та диковинна економічна ситуація в СССР може перевернути, безслідно знівечити, однаково амбітні закордонно-політичні пляни Ґорбачова, як і всю політику президента Буша, наставлену на співпрацю з СССР. Демократичний Захід з Америкою включно холодно ставляться до самостійницьких національних рухів у СССР, бож боїться хаосу. Той хаос може настати цілком незалежно від здвигів до самостійности в окремих республіках, між ними й України. Але нічого не можна передбачувати. Не можна знати, яку нову несподіванку принесе на території совєтської імперії — завтрішній день.

М. Брід

ЩО КРИЄТЬСЯ ПІД ПОНЯТТЯМ НОВОГО СОЮЗНОГО ДОГОВОРУ?

II.

У документі стверджено, що союзна держава народів СССР будується на таких принципах: створювана держава є союзом і федерацією територій. Кожна людина може вільно заявити свою приналежність до будь-якого народу чи теж повстриматися від такої деклярації. Всі повнолітні громадяни, які заявили приналежність до такої самої національної групи періодично вибирають Національну Раду, яка організує освіту, культуру, благодійність, видавничу діяльність народу і обороняє його права в Союзі. Національна Рада вибирає трьох представників до Палати Націй, що мають право вето на рішення всіх органів Союзу і держав, які його творять, з виключенням рішень прийнятих президентом СССР, як найвищого арбітра. Союз побудований зі самоврядних держав, які формують свої законодавчі органи, мають уряди і незалежні суди. Кожна держава має свої повноваження, крім тих, які віднесені до повноважень Союзу. Вищими органами влади в Союзі є: президент, Верховна Рада Союзу, Палата Союзу, вибраний Палатою голова Ради Міністрів та Верховний суд. До повноважень Союзу віднесені такі справи: права і вільності громадян; оборона Союзу; всі збройні сили; атомна енерґія і джерела її сировини; КҐБ; міжнародні відносини, дипломатичне, консульське і торговельне представництво; підписування міжнародних договорів; питання миру і війни; здійснення юрисдикції закордоном; громадянство Союзу, дозвіл на в'їзд і виїзд з Союзу, паспорти і візи; залізниця; космічні дослідження; порти; повітряні дороги, авіяція; пошта, телеграф, телефон та інші роди зв'язку; власність Союзу і прибутки від нього; державний борг Союзу; грошовий обіг, грошова одиниця, іноземна валюта, запаси золота, скарбів; торгівля і комерційні відносини з іноземними державами; торгівля і комерційні відносини між союзними державами; встановлення стандартів міри і ваги, всі школи підготови складу збройних сил, контр розвідки, союзної поліції; організація метероологічної служби; пам'ятки природи, документи, розкопки, природничі заповідники і національні парки, пенсії; вирішування спорів і конфліктів між націями, націями і державами Союзу, націями, націями, державами і Союзом; переселення з однієї союзної держави до іншої та цілий ряд інших повноважень.

Коментар, як кажуть, зайвий. Згідно з цим проєктом „оновлений" Союз був би сильно централізованою державою, з компетенціями, які сьогодні відсутні у законодавстві СССР. Таким чином державний суверенітет окремих республік зведений нанівець. У сфері їх повноважень залишилися хіба культурно-освітні справи. У проєкті Закону про відновлення Союзного договору і розмежування повноважень республік та Союзу деталізовано принципи проголошені в союзному договорі, присвячуючи багато уваги економічним питанням. І так, пишеться, що до виключних компетенцій Союзу входить м. ін. справа установлення державного бюджету СССР, системи державних банків СССР, єдиної грошової ситеми, загальносоюзних податків, загальної політики ціноутворення. Натомість до спільного ведення Союзу й окремих республік відновлено м. ін. такі справи: окреслення загальних правил місцевого самоврядування і організації місцевого господарства; встановлення основних правил громадянського, лісового, земельного, водяного, гірського, карного, карно-виконавчого, фінансового, трудового законодавства; встановлення економічних основ, які забезпечують нормальне функціонування загальносоюзного ринку і його оборону в інтересах усіх республік. Конституція СССР, інші акти вищих органів державної влади і управління СССР видані в рамках повноважень Союзу ССР мають однакову силу на всій території СССР. У випадку протиріччя конституції союзної республіки конституції СССР діє конституція СССР. Те саме відноситься до актів вищих органів влади окремих республік і СССР. Горою є завжди законодавство СССР.

Чи такий проєкт має шанси стати законодавчим документом, прийнятим верховними радами республік? Сумніваюся. Надто великі перегини в бік централізації зроблено у ньому. Здається, що ситуація у СССР перейшла межу сприйняття республіками такого договору. Дві найважливіші — Росія й Україна — за таким варіянтом, мабуть, не проголосують. Своє судження спираю на проголошенні радикальної економічної

(Закінчення на стор. 4)

Юрій Р. Рибак

ЛЕЛІЯ В ПОЛІ — ЧАСНИК

Двоюрідний брат цибулі та член родини лелійних часник — „Allium Sativum" — це всім відома городова рослина, яка має не тільки своїх звеличників, але теж критиків. Ботанічне означення стало джерелом назви в романських мовах. Первісна українська назва була „частник" тому, що його цибулина складається з окремих зубків-частин, однак пізніше для милозвучности випало „т" і остався офіційно „часник" із реґіональними нюансами — чеснок, чесник, чіснок і т. п.

Часник — це прадавня культурна рослина, батьківщиною якої є Китай звідки дістався до країн біблійних народів. Фінікійці завдяки своїй торговельній динаміці розвезли часник по цілому середземному просторі, де його прийняли і вживають донині, на що вказує його культура у таких хоча б країнах як Італія та Франція. Кліматичні умови сприяють на вирощування багатьох його сортів теж на українській землі, а згадка Геродота у „Скитії" підтверджує, що в Україні знали часник ще з давніх часів... У новому світі, у ЗСА, він здобуває право громадянства і відомі є поля довкола місцевости Ґілрой, Каліфорнія, яке вважають столицею часнику, бо це місто є найбільшим у світі продукційним його центром.

Але часник не є собі звичайною рослиною, завдання якої обмежуються лише до заспокоєння смаку в їжі, він бо має в собі якусь чародійну силу, що впливає на здоров'я та лікування. Вже в античній Греції писав Аристофан, що атлети споживали часник перед своїм виступом на стадіоні. А римський Верґілій вказував, що часник підтримує силу женців під час жнив. Гіппократ — батько медицини — врахував його до ліків шлунка, однак зазначив, що часник є злим на очі. Знову ж пророк Мохамед радив вживати його у випадках вколення та вкушення трійливими тваринами. У 1858 році Люї Пастер відкрив антисептичні властивості часнику, що вбивають шкідливі бактерії. Про це наявно переконався мій прадід о. Николай Рибак, коли галицьке село Шумляни, де він був парохом, навістила пошесть. Щоб рятувати безрадних хворих він з двома своїми синами Авросієм та Йосифом — питомцями Львівської Духовної Семінарії — ходили від хати до хати і мили та перебирали недужих, а єдиною їхньою охороною була перев'язка на ніс та уста, що приготовила була прабабуня натерши... часником!

У традиції народного лікування часник має велике примінення, що часто межує зі сферою забобонів, однак нині лікарі щораз більше знаходять доказів на це, що малі зубки часнику мають дійсно лікувальну та запобіжну силу, ніж можна це було собі досі уявити.

Недавно ж у ЗСА відбувся Перший світовий конґрес часнику, де сорок науковців із 15-ти країн дали доповіді на тему дослідів зв'язаних із значінням часнику для здоров'я включно з його можливістю поборювання пістряка, зниження кількости холесторолю та боротьби зі серцевими недугами. Властиво наскільки він ґарантує добре здоров'я є темою конференції, яку спонзорує компанія Міжнародної відживи, у співпраці з американським Урядом, бо багато часникових таблеток та порошків появилось на ринку з довгими списками користей для людини.

У світі часник споживають у стравах, або сирим народи Азії, Африки та Південно-Східньої Европи включно зі слов'янами сходу. Америка, яка стала „кулінарним кітлом" світових страв знайшла місце і для часнику як одного з представників етнічного куховарства. Бож чи можна б собі уявити, скажімо, ковбасні продукти без гострого запаху часнику?... Але коли споживання часнику палестинсько-східньо-европейської традиції зударилось із англосакським, тоді зрозуміло, що стейт Індіяна у 1965 році видав зарядження, яке забороняє користуватись публічними засобами транспорту всім тим, хто спожив часник менше ніж чотири години перед тим.

Ніхто ж не заперечує, що часник є смачним, однак багато осіб, — а між ними був і Вілліям Шекспір — висловили застереження відносно його гострого запаху при віддиху. Але і на це є рада. Ось цю проблему розв'язав японець Катаро Сакаі, доктор аґрономії, який через відповідний процес стримує аромат та смак часнику, а запах зникає дуже скоро після його спожиття. Цей рід часнику можна дістати і в ЗСА, бо його доставляє до крамниць невеличка пенсильвенська виробнича фірма. Але добрий віддих можна затримати без японської інновації, головно коли їсти варену форму часнику, а ще краще перебувати у товаристві його любителів бож вони зовсім певно не завважать різниці!... І хоча часник із запаху неприємний, зате в городництві може охоронити запашні троянди від чорних плям, а теж в косметиці допамагає людині лікувати голову від лупи („dandruff")

Силою обставин часник завдяки своїм позитивним прикметам увійшов у традицію вживання. І незалежно від цього чи він має лікувальне значення, чи є додатком до харчу, чи врешті тільки присмаком, то своїм загальним приміненням заспокоює потреби людини чим у висліді заслуговує на це, щоб зараховувати його до родини економічнех дібр.

Адольф Гладилович

Нові назви вулиць і площ Дрогобича

Навесні 1990 року відбулася перша сесія, вибраної демократичним шляхом, Міської ради народних депутатів Дрогобича. На своїх засіданнях Міська рада, головою якої є Мирослав Глубіш, між іншим, вирішила одні вулиці й площі міста перейменувати, а іншим повернути старі назви.

Спершу винесено рішення про повернення історичних назв. 14-го травня Міська рада вирішила назвати колишній Ринок, що його російська влада перейменувала була на площу Леніна, площею Ринок.

Крім того, повернено старі назви таким вулицям: Війтівська гора (замість Калініна), Завіжна (замість Гевриќа), Зварицька (замість Пушкіна), Святого Юра (замість Червоноармійської), Солоний Ставок (замість Енґельса) і Трускавецька (замість Васильєва).

На засіданні, що відбулося два дні пізніше, депутат Міської ради М. Шатала поінформував присутніх про потребу перейменувати вулиці й площі за проєктом, що його протягом двох останніх років опрацьовувала спеціяльна комісія Товариства української мови ім. Тараса Шевченка. В результаті голосування над кожною назвою Міська рада перейменувала цілий ряд вулиць і площ. Нижче подаю за дрогобицькою газетою „Радянське слово", в азбучному порядку, список дотеперішніх і нових назв.

Вулиці: Артема — В. Бірчака, Волкова — В. Винниченка, Герцена — П. Орлика, Гоголя (колишня Сєнкевича) — І. Франка, Ґоркого (кол. Собєського) — Лесі Українки, Дзержинського — І. Мазепи, Димитровградська — Гайдамацька, Інститутська — П. Карманського, Кірова — М. Павлика, Комсомольська — Данила Галицького, Ф. Кона і частина Міцкевича — Січових Стрільців, Конституції — Леся Курбаса, Космонавтів — Володимира Великого, Куйбишева — Грінченка, Кушніра — П. Куліша, К. Маркса — Академіка А. Сахарова, Маяковського — В. Стуса, Міцкевича (частина) і 1 Травня — Т. Шевченка, Молодогвардійців — Пластунів, П. Морозова — О. Пушкіна, Московська — С. Наливайка, Петровського — О. Конисського, Піонерська — Г. Коссака, Політаєва — І. Верхратського, Радянська (кол. Колійова) — М. Грушевського, 17 Вересня — 22 Січня, Свердлова — Шолом-Алейхема, Словацького — Б. Лепкого, Лесі Українки — Й. Левицького, Чапаєва — Б. Козловського, Чкалова — М. Тарнавського, Шевченка — А. Міцкевича, 6 Серпня — Ковальська і провулок без назви між вулицями Коцюбинського і Геврика — П'ятницький.

Площі: Визволення — Злуки, Жовтневої Революції — Тараса Шевченка і Котовського — Ярослава Осмомисла.

Після закриття першої сесії, що відбулася 18-го травня, справу дальших перейменувань вулиць перейняла президія Міської ради. Мені відомо, що з того часу вона перейменувала такі вулиці: К. Ворошилова — на Д. Вітовського, Ю. Гагаріна (кол. Сніжна) — на П. Сагайдачного й Сєдова (кол. Беднарська) — на Юрія Дрогобича.

Із списка перейменованих вулиць і площ видно, що таким гарним способом Дрогобич ушанував наших славних князів, гетьманів, полководців, письменників, науковців, військові формації гайдамаків і січових стрільців, Пласт і Акти 22 Січня. Між визначними особами, яких іменами названо вулиці міста, є теж його уродженці — середньовічний учений Юрій Дрогобич-Котермак і полковник Української Галицької Армії Гриць Коссак і ті, що колись проживали в цьому місті, — Іван Франко, письменник Володимир Бірчак і поет Петро Карманський.

Під час перейменування вулиць „обмінялися" назвами дві вулиці — Міцкевича й Шевченка. Раніше головна вулиця міста мала назву Міцкевича, а одна невелика — Шевченка. Тепер є навпаки.

Мають теж свої вулиці мешканці інших національностей — росіяни (Пушкіна й Академіка А. Сахарова) й жиди (Шолом-Алейхема).

Перейменування вулиць і площ Дрогобича й інших українських міст — один з численних виявів відродження нашого народу.

У СТОЛИЦІ ЙОРДАНІЇ АММАНІ кілька днів тому відбулася конференція арабських радикалів під головуванням двох провідників Палестинської Визвольної Організації, де назакінчення вирішено „задати одноразового нищовного удару по всіх усюдах американським фірмам, підприємствам та іншим інтересам", якщо ЗСА заатакують Ірак. Один із провідників ПВО Наєф Гаватемег, який очолює Демократичний фронт для визволення Палестини, одної із трьох фракцій ПВО, у пресовому інтерв'ю заявив, що його послідовники присягали „зробити найбільше зусилля, щоби спаралізувати руку кожного, який пробуватиме напасти на Ірак". Другим проповідником ПВО присутнім на конференції був д-р Джордж Габаш, провідник іншої фракції ПВО Народного фронту для визволення Палестини. Їх обидвох Уряд ЗСА уважає провідниками терористичних угрупувань.

ПАМ'ЯТІ ВИЗНАЧНОГО ДОСЛІДНИКА ЗАПОРОЗЬКОЇ СІЧІ

„Цей поетичний і хитруватий українець був людиною видатної працьовитості, людиною великої душі, великої кебети..."

О. Ільченко

I.

Переглядаючи деякі старі матеріяли, вирізки з часописів тощо, під руки попався мені лист з України, з Дніпропетровського („Свобода" з 14-го вересня 1963 року ч. 175), в якому автор шле щиросердечні привітання від широкого й могутнього Дніпра, від безмежних козацьких степів, а що мене найбільш зацікавило це згадка: „Дуже приємно, що у нас регабілітували (морально) академіка Яворницького, що згинув за часи культу особи. Його музей був дуже пошкоджений, але дещо в ньому збереглося... В музеї тепер поширюють запорозький відділ і виділяють окрему кімнату присвячену Яворницькому..." В другому повідомленні; відповідальний секретар Всеукраїнського Православного Церковного Братства В. Кательницький телефоном з Києва подав, що 31-го березня 1990 року прибулі священики відродженої Української Автокефальної Церкви о. Юрій Бойко та о. Олександер Істомін, не зважаючи на погрози та заборону з боку влади, відправили Панахиду по дослідникові української старовини Дмитрові Яворницькому і звершили чин опечатання його гробу, бо його було поховано у 1940 році без священиків.

Хто ж такий Дмитро Яворницький і хіба лише він був похований у той час без священиків? Народився Дмитро Яворницький 7-го листопада 1855 року в селі Сонцівці Харківського повіту Харківської губернії (тепер с. Борисівка Дергачівського, в недавньому Липецького, району Харківської областии) в родині дяка. Д. Яворницького Іван (1827 - 1885) походив із дворянського роду, хоч сім'я не була заможною: Початкову освіту Дмитро здобув у рідному селі. Після того успішно закінчив Харківське повітове училище, в яке поступив 1867 року, завдячуючи другові — синові власника економії в Сонцівці, бо той не хотів їхати сам, а настояв, щоб тільки удвох.

У 1874 році Д. Яворницький, на наполягання батька, поступив до Харківської духовної семінарії, але не закінчив її. Протягом трьох років він закінчує чотири загальноосвітні кляси і в 1877 році, 22-го вересня, залишивши семінарію, здає успішно іспити на історико-філологічний факультет Харківського університету, який закінчує 1881 року.

Час навчання Д. Яворницького в університеті припадає на дуже похмурий період в історії української культури й літератури. Наступ реакції в 1870-80-их роках супроваджувався забороною української мови, переслідуванням українських письменників і вчених. Тільки мужні люди могли зважитись за тих умов активно працювати в галузі українознавства, публічно виступати в обороні рідного письменства, досліджувати й популяризувати героїчне минуле України, національну своєрідність її етнографії, фолкльору тощо. Такими в Харківському університеті були відомі вчені-філологи Олександер Потебня і Микола Сумцов. На молодого Яворницького лекції і вся науково-громадська діяльність Потебні та Сумцова справили благотворний вплив.

Яворницький, безмежно люблячи свій народ, його культуру, мову, не боявся незручностей мандрівного життя, курних шляхів і негоди. В запорошених селянських чоботях, з обличчям, овіяним степовим вітром, він у пошуках археологічного, архівного, фолкльорного матріялу, об'їздив, обходив з краю в край усю Україну, особливо Катеринославщину (тепер Дніпропетровщина), побував у Соловецькому монастирі, де замучено останнього кошового Січі Запорізької Петра Калнишевського, й Туркестані, в Польщі, на Кавказі, Персії, Єгипті, і в той же час встиг написати сотні праць: — історичних, етнографічних, художніх. Слід додати, що всі його мандри були в більшості за його власний рахунок. Він зазнавав не раз матеріяльної скрути. Дні в проголодь і холодні ночівки були його частими гістьми. І часто-густо оброблені ним матеріяли не дозволялось друкувати. Так було з працею „Виникнення й устрій запорозького коша", робота над якою Д. Яворницький працював ще в студентські роки. Проте ця тема вважалася крамольною і попечитель Харківського округу, один собі генерал-ляйтенант, заявив: — „Вашы запорожцы нам не нужни. Пишете о Финляндии...

Але це не зупинило молодого науковця. Своїми враженнями від поїздок Д. Яворницький часто ділився в публічних лекціях на сторінках газет „Харковские губернские ведомости"; „Екатеринославские губернские ведомости" та журналу „Киевская старина".

На весні 1884 року, повернувшись із чергової поїздки по місцях колишньої Запорозької Січі, будучи ще стипендіянтом професорського звання, Д. Яворницький розпочав читати в Харкові серію публічних лекцій під загальною назвою „Про запорозьких козаків". Біржова заля, де читалося лекції, була завжди переповнена. Газети відзначали, що Яворницький не стільки читав, скільки імпровізував і переважно без конспекту. Його лекції привернули увагу преси не лише артистичністю виконання та красою стилю, вони побуджували зацікавлення минулим, українською історією і водночас наштовхували на мимовільне порівняння кольоритного минулого України з сучасним. Закликали відшукати і зберегти для нащадків пам'ятки минулого, які нікими не оберігаються, гинуть, розкрадаються.

Наступ реакції 80-их років на Україні особливо згубно позначився на освіті, на розвиткові науки. Проведені в той час реорганізаційні заходи в середніх і вищих школах були спрямовані на те, щоб не допустити до університетських катедр передових учених, ще більше затиснути вільну творчу думку. За Потебнею і Сумцовим встановлюється поліційний нагляд, звільнено проф. права М. М. Ковалевського з Московського університету, історика В.І. Семевського — з Петербурзького, видатний проф. І. І. Мечников у знак протесту покинув Новоросійський університет (Одеса), в опалу потрапив і Д. Яворницький. Його оголошують „ярим украинофилом и даже сепаратистом, изыскивающим все средства к тому, чтобы внедрять свои тенденции в юные сердца молодежи". Його звільняють з університету і молодий учений опиняється в скрутному становищі: без роботи, без коштів на прожиття. Брак будьяких фінансових засобів на наукові потреби, насамперед археологічні поїздки для вивчення залишків матеріяльної культури Січі, а також на видання власних робіт (яких багато зібралось) було трагедією для Д. Яворницького, до того ще й велике родинне горе. Розбитий морально, пригнічений горем учений 1885 року змушений переїхати до Петербургу.

Закінчення буде.

ВСЯ ДИВІДЕНДА ДО ФОНДУ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ — УНС!

У НАПРЯМКУ БУДУЧНОСТИ

Нині, коли над землею українського народу сходить сонце свободи, з болем душі оглядаємось назад, у ті часи, коли офіційна пропаганда з вишуканим самозадоволенням „викривала" всі „хиби" західнього способу життя, акцентуючи увагу на наркоманії та інших чорних сторонах суспільного буття. У той час, коли, за твердженням совєтської пропаганди, молодь на Заході попадала в порожнечу бездуховности, на Сході було все „най". Довго можна було б перераховувати ті „най", якими оперувала офіційна пропаганда. Ще довшим міг би бути ланцюг тих „най", про які преса мовчала. Це перш за все велике поширення наркоманії, розпуста, нечувана в новітній історії кількість розводів. Хоч явища ці з кожним роком гостро зростали, ніде, поза самвидавними органами, не знаходили вони віддзеркалення.

На сторінках Самвидаву били тривогу ряд українських педагогів, психологів і журналістів. Названі чорні явища тлумачили вони, перш за все, бездуховністю, яку під маскою „соціялістичної моралі" пропагувала школа. Який вихід з даної ситуації? — ставилось питання.

Відповідь тут була одна: повна деідеологізація школи, замінення „соціялістичної моралі" такою, яка витримала вже два тисячоліття, себто християнською.

Ще не так давно сама публічна згадка про таку „заміну" могла коштувати втрату праці, гоніння, а навіть роки ув'язнення в концтаборах. Не зважаючи на всю жорстокість наслідків, не всі мовчали. Тому найбільший відсоток з усіх репресованих у період панування Брежнєва становила українська інтеліґенція.

Нині виявляється, що такими категоріями мислила не тільки українська національно-політична еліта, але і загал громадянства у західніх реґіонах України. Це виявилось під час цьогорічної виборчої кампанії до парляменту. Тодішні кандидати у парляментарії май же на кожній другій зустрічі отримували питання: „Чи будуть вестись у школах лекції релігії?"

Про необхідність у недалекій перспективі ведення навчання релігії говорилось між греко-католицьким духовенством ще на початку вісімдесятих років, коли мало хто передбачав саме такий бурхливий розвиток подій, так раптовий розпад комуністичної ідеологічної основи. Священство з неприхованим болем констатувало, що „нас замало, щоб охопити всіх потребуючих".

Нині постає перед нами складне протиріччя. З одного боку є замало духовенства, щоб охопити всіх потребуючих, а з другого люди домагаються, щоб у школах було введено навчання основ Закону Божого.

Як можна розв'язати дане питання?

Поки перейти до відповіді, нагадаймо, що для багатьох батьків, які свої знання про Божі правди будували на основі хатньої традиції, ведення навчання релігії — це, перш за все, спосіб, щоб заповнити пустку бездуховости. Отже, не вимагають вони, щоб у школі відразу з'явився священик чи катехет. Вони потребують просто ґарантії, що їх діти не будуть втягнені у вир чорних явищ нинішнього дня.

З волі Божої так сталося, що на Тернопільщині, Львівщині та Івано-Франківщині значну частину депутатського складу обласних Рад становлять люди, які своє право домагатись замінення моральної основи школи в Україні окупили складним випробуванням.

У західньому реґіоні України, як тільки почали таяти льоди брежнєвських „порядків", заговорилось про необхідність утворення української національної школи, яка повинна базуватись на християнських засадах.

Очеведно, запеклі прихильники старих порядків і тут скажуть, як це вже не раз бувало, що „демократи кидаються з крайности в крайність, проводять насильну християнізацію суспільства. Адже є люди, які переконані атеїсти і введення християнської моралі — це порушення їх прав..."

Що торкається атеїзму, то нині стає відомо, що для багатьох він служив тільки коньюнктурною шапкою. Частина комуністичної номенклятури надіється, що зможе „проскочити кризу, не скидаючи шапки" і далі пануватиме, тримаючи народ у бездуховності.

Що торкається порушення прав людини, то, кажучи делікатно, партійна номенклятура не має морального права підносити це питання.

Що торкається християнської основи, то, за словами ряду духовних осіб, з Заходу, які відвідували Україну, мимо багатолітньої атеїзації, більшість населення України успадкували основні християнські засади, такі як почуття справедливости і добра. Приклад цього — надзвичайна гостинність українців, — про яку відзначають чужинці, що побували в Україні.

Отже, введення навчання основ християнства — це не „перегинання" — демократів, а кровна потреба загалу суспільства, яке, всупереч пропаґандивним вигадкам, прагне зберегти себе як повноцінна нація. Прагне бути собою і господарем своєї землі. Свідченням цього — зростаюча хвиля протестів проти запланованого імперським центром союзного договору.

Від 1-го вересня у трьох вищеназваних західніх областях України вводяться зміни до шкільної програми. Учні сьомої, восьмої і дев'ятої клясів вивчатимуть новий предмет, яким є основи християнства. В силу обставин учні восьмої і дев'ятої кляси проходитимуть скорочений курс.

У програму курсу входять основи історії християнської релігії, загальні поняття про релігію, походження і розвиток релігії, релігійна доктрина. Учні матимуть також змогу ознайомитись з іншими світовими релігіями.

Єдина складність з введенням нового предмету зводиться до того, що нині ще немає кваліфікованих вчителів та немає відповідних підручників. Для вчителів на початку посібником служитиме брошура доцента Дрогобицького (на Львівщині) педагогічного інституту Володимира Іванишина, видана силами інституту восени минулого року.

Це не єдине нововведення, які проводяться на Львівщині під керівництвом голови Комітету народної освіти, колишньої незалежної поетеси і політв'язня Ірини Калинець. Учні молодших клясів українських шкіл звільнені від обов'язкового вивчення російської мови. Російська мова буде вивчатися від 4-ої кляси як іноземна. Покищо кожен учень мусить її вивчати. У перспективі плянується, щоб російську мову „зрівняти у правах" з іншими іноземними, себто, щоб могли її вивчати тільки бажаючі.

Подібною ситуація виглядає у двох інших західніх областях.

А як з іншими реґіонами України?

Покищо там іде „проба сил" між застійними та демократичними силами. Різниця між сторонами полягає у тому, що за першими стоїть репресивний апарат, а за другими більшість робітництва. Мешканці Східньої України, читаючи офіційну пресу, яка є у руках комуністичного апарату, дізнаються, що „різні екстремістські елементи" захоплюють владу, чинять безпорядок.

Рік тому такі повідомлення на сході України робили певне враження. Часто до Львова приїжджали люди зі Сходу зі своєрідним проханням: не висувати так радикальних вимог, бо Схід їх не розуміє.

Нині ситуація значно змінилась. Правда, до Львова надалі приїжджають делеґації від громадських організацій зі Сходу, але вже з іншою місією. Їх мета — запозичення досвіду. Про необхідність такого запозичення говориться вже не тільки на рівні громадських організацій, але і на парляментському рівні.

Східня Україна, як і Західня, шукає шляхів виходу з кризи бездуховности. Вже багато разів ми бачили „запозичення" від західніх реґіонів. Найважливіше з них — це перейняття Східньою Україною національної символіки. Ще недавно синьо-жовтий прапор викликав на Східній Україні певний несмак, а навіть тривогу, а нині він, як символ прагнення незалежности, майорить в столиці України. Отже, є підстави сподіватись, що шлях до моральної повноцінности у східніх реґіонах України також вестиме через введення навчання Закону Божого.

Велику зміну отієнтації у світогляді бачимо нині у студентів у Львові, наприклад, постають релігійні секції при студентських товариствах. Студентство веде заходи, щоб одна з церков греко-католицької конфесії була відведена саме їм, щоб „спеціялізувалась" у духовному формуванні завтрашньої інтеліґенції.

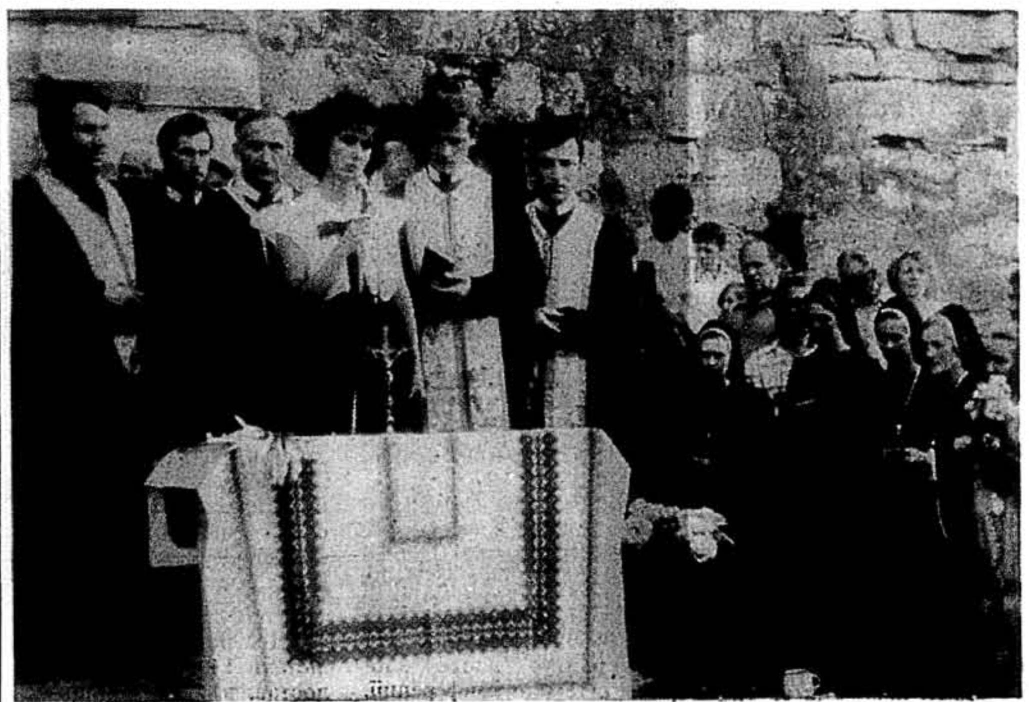
Зміна світоглядної орієнтації студентства — це не тільки явище, притаманне західньому реґіонові. Від 6 до 12 вересня у Львові проходив тиждень християнської культури „Українська молодь Христові". Як інформують організатори цього релігійного заходу, викликав він велике зацікавлення на сході України. Значно більше, ніж могли сподіватись організатори. Що характерне, на сході України молодь шукає духовного зцілення, відкидає офіційне православ'я як таке, що скомпромітувалось вислужництвом безбожницькій владі. Куди у такій ситуації йти молоді, яка шукає духовного пристанища? Цілком природньо, що у такій ситуації звертається вона туди, де підвалини здорової моралі були менш пошкодженими.

Можливо, що саме тепер збуваються слова Слуги Божого Архиєпископа Андрея Шептицького, що „Українська католицька церква після років гонінь відродиться і матиме великий вплив на християнський схід".

Повертаючись до національної школи на Львівщині мусимо рахуватись з тим фактом, що у Львові є багато російських шкіл, у яких практикувались звільнення від вивчення української мови. Чи без спротиву приймуть вони нові введення, посилення уваги до української мови і культури, годі передбачати? Однак помітно, що на побутовому рівні приїжджe населення не проявляє нетерпимости до всього українського, як це бувало кілька років тому.

Мирослав Левицький

В Золочеві відправлена Панахида за жертви сталінського терору.



Під стінами Золочівського замку в липні ц. р. відбулася спільна Панахида за невинні жертви сталінських репресій.

В. Гупаловський

Щораз більше...

(Закінчення зі стор. 1)

також на інших теренах ЗСА. Саме першим того рода є тепер концерт О. Луцишин в Ню Йорку у Карнеґі Голл (Вейл Голл) в неділю, 30-го вересня, що його попереджує виступ у скромнішій залі у Вашінґтоні. Сам проф. І. Соневицький стоїть перед другою поїздкою в Україну, де візьме участь, як запрошений гість, у Фестивалі Української музики від 5-14-го жовтня. При цій нагоді він хоче відвідати також Львів, щоб в цих двох осередках українського життя шукати за цікавими новими музичними творами та добрими виконавцями, яких треба б вивести у широкий музичний світ. На його думку най важливіше тепер завдання показати на міжнародному форумі українську сучасну музику та її добрих українських виконавців.

Саме це завдання виконує тепер наша молода многонадійна мистецька сила О. Луцишин, отже представляючи її нашій читацькій публіці хочемо дещо більше знати про її піяністичний розвиток.

— Чи можете розповісти дещо точніше як дійшло до того, що вас вибрали на учасницю цього конкурсу ЗСА?

— Нас вибирали судді тут в ЗСА на підставі виконання нами музичних творів на стрічках, які ми мали їм вислати. Але розуміється, щоб до того дійшло, треба було мати відповідне місце вже в Московській консерваторії.

— То ви також студіюєте музику в Москві?

— Я там вже від 1982 року і повертаюся тепер після гостини в ЗСА закінчувати свої музичні студії.

— А де ви розпочинали музичну науку?

— Я студіювала у Львові в музичній консерваторії ім. С. Крушельницької, у славної учительки фортепіяну Лідії Голембо, яка вивела на естраду цілий ряд українських піяністів. Саме моя учителька визнала перша, що я маю талант і вона вмостила мені шлях до Музичної консерваторії в Москві.

— Ми завважуємо, що усі добрі музики з СССР мусять виходити у світ саме через Московську консерваторію. Чому це так?

— Здається лише там є найбільший перегляд можливостей молодих музик і саме там вибирають найкращих для міжнародних виступів. А до того вимагають праці, праці і щераз праці та вивчення блискучої техніки, з якої так відомі на усіх міжнародних конкурсах випускники цієї школи.

Тут ми вимінюємося спільними спостереженнями щодо деяких переможців конкурсу, які захоплюють своєю технікою, але у них немає музичного чуття. Саме тепер пишуть про це в американській пресі у зв'язку з новою книжкою пера сина славного скрипаля Я. Гайфеца на тему фортепіянових конкурсів, які влаштовує американський піяніст Вен Клейборн.

Але після розмови з О. Луцишин у нас немає найменшого сумніву, що наша молода українська піяністка, хоча і є учнем славної консерваторії у Москві, грає не лише з доброю технікою, але передусім з відчуттям, а вже зокрема коли грає твори українських музик, які є у неї на програмі.

Проф. Я. Рудницький виступив на Міжнародному конґресі мовознавства

Міжнародний конгрес мовознавства в Беналмадені біля Маляги (Еспанія), проходив в днях від 28-го серпня до 2-го вересня. В ньому взяли участь запрошені мовознавці, лексикоґрафи та видавці. Серед багатьох промов на різні теми мовознавства, які були затверджені спеціяльним організаційним комітетом, була також доповідь проф. Я. Рудницького на тему: „Еволюція слов'янської двомовної лексикографії: українські двомовні словники від 1596 року".

1-го вересня о 9-ій год. ранку в залі Міджяс в готелі Елай проф. Я. Рудницький почав свою доповідь. Перед кожною доповіддю було вивішено резюме, де кожний міг познайомитися з матеріялом наперед. Тут можна було побачити імена вчених із ЗСА, Німеччини, Англії, Туреччини, СССР (Москва), Фінляндії, Голляндії й інших країн світу.

Д-р Бернард Ал, проф. Амстердамського університету, представив доповідача, як видатного українського лексикоґрафа, автора першого етимологічного словника української мови та багатьох інших праць.

Подякувавши предсідникові, проф. Я. Рудницький приступив до доповіді, з'ясувавши наперед свою методу підходу до лексикоґрафії взагалі, а до українських словників зокрема. На цій основі він проаналізував „Лексис" Л. Зизанія 1596 року та словники XVI-XVII століть. Слухачі почули нову інтерпретацію відомого словника П. Паляса з кінця XVIII ст., який спричинив „ведмежу" прислугу в трактуванні української мови як малоросійського діялекту, що „нахапався польських слів". Така опінія придворного царського лексикоґрафа панувала в російських наукових колах до кінця XIX ст. й щойно революція 1905 року, а потім Акт Директорії УНР 1-го січня 1919 року привернули українській мові належний їй статус на Батьківщині й у світі.

Проф. Я. Рудницький подав про українські словники XIX й XX століть, а на закінчення про свій власний етимологічний словник 1962-82 років.

Після доповіді д-р Б. Ал подякував прелеґентові і запросив присутніх до дискусії. Були запити інформативного характеру. Не було ніяких заперечень. Свою доповідь проф. Я. Рудницький ілюстрував виданнями „Лексису" 1596 року, Етимологічним Словником з 1962-82 років, а окреме зацікавлення викликав Українсько-німецький словник (його третє видання). Присутні оглядали ці видання і робили відповідні нотатки для замовлення.

Міжнародний мовознавчий конґрес став важливим кроком вперед в мовознавстві, лексикоґрафії та українознавстві.

Тетяна Носко-Оборонів

Появилися дві нові відеокасети з України



„Вертеп" у виконанні членів театру ім. Заньковецької у Львові.

Клівленд. — Тут перегранo і є для загального продажу дві нові відеокасети з України. Одна з них передає повністю Архиєрейську Службу Божу, яку відправив в день Різдва 1990 року Архиєпископ УКЦ Володимир Стернюк у Львові.

Друга — це виведений також на Різдво 1990 року у Львові театром ім. Занковецької „Вертеп" з усіми його дієвими особами, в тому Іродом, що виступає як старшина КҐБ. Зворушливі у передачі є співи коляд, які після десяток років співають у цілій ширині на сцені львівського театру. Відеокасета добре надається на дарунок перед цьогорічним Різдвом.

Ціна кожної касети є 30 дол. Висилка коштує додаткових 3 дол. Чеки при замовленні слід виставляти на : Ukrainian Social Service і висилати на адресу: Areta Zachary, 12229 Moss Point, Strongsville, Ohio 44136.

Чистий дохід з продажу касет призначений на допомогу Україні.

Що криється...

(Закінчення зі стор. 2)

реформи в Російській Федерації, не чекаючи згоди союзного центру, а також українську декларацію про державний суверенітет та закон про економічну самостійність, а також значну силу української опозиції. Отож, ймовірно, на самому початку переговорів між повноваженими представниками союзних республік можна сподіватися провалу цього варіянту. Питання лише чи до таких переговорів дійде, беручи до уваги сильне протистояння демократичних сил в Україні, а тим самим, чи можливий варіянт Руху: спершу наповнення суверенности реальним змістом а щойно згодом переговори про кшталт відносин з окремими республіками? Відповіді, як звичайно у таких випадках готової немає. Ситуація проясниться на початку жовтня, коли почне засідання Верховна Рада УССР. Пересунення терміну її початку з 3-го на 1-го жовтня, здається, свідчить про намагання партократії вислати представників на переговори. Тому теж багато залежить від постави Народної Ради і натиску широких мас суспільства.

Багато залежить також від постави Росії Єльцина. Вона значно прискорила темп внутрішніх перетворень. Заключає багато договорів з іншими республіками, обминаючи всесоюзний центр. Прийняла 500-денну реформу в ділянці народного господарства, яка може змінити її обличчя. Із зудару економічних концепцій Рижков — Шаталін переможно вийшов поки що цей другий. А, як писалося вище, саме економічно соціяльні проблеми до великої міри вирішують сьогодні майбутнє СССР. Єльцин, вийшовши з КПСС, зробив ставку на прагматичних членів партії, які схильні стати основою нової системи. Він будує нову Росію, яка хоче виразно окреслити своє місце у Східній Европі, Азії, загалом у світі, хоче бути демократичною. Чи таке можливе? Треба бажати успіху, бо недавня заява про міждержавні відносини України і Російської Федерації дозволяє мати надію на нормалізацію українсько-російських стосунків на ґрунті самостійности обох держав, принаймні як напрямних для політики. Сусідства обох народів, здається, ніщо не в силі змінити. Тому теж росте українське побажання, щоб Російська Федерація виступила проти Горбачовського „оновлення Союзу", а за переговори окремих республік, як суб'єктів міжнародного права й реальних незалежних держав.

Жінки на форумі в Польщі

В днях 18-го-21-го серпня відбувся Перший світовий форум української діяспори в Польщі.

Ініціятором і господарем форуму було Об'єднання Українців у Польщі. Фінансово уможливив форум Світовий Конґрес Вільних Українців (СКВУ). На форум прибули представники з України, Англії, Бельгії, Канади, ЗСА, Польщі, Литви, Чехо-Словаччини, Румунії і Юґославії.

Від Світової Федерації Українських Жіночих Організацій (СФУЖО) брала участь заступниця голови СФУЖО Оксана Б. Соколик.

Форум, головною метою якого була „Україна і діяспора — дійсність і перспектива", відкрито 18-го серпня в польському соймі. Промовцями були господар — посол д-р Володимир Мокрий та гості Юрій Шимко — президент СКВУ, Іван Драч — голова Народного Руху України, д-р Юрій Рейт — голова Об'єднання українців у Польщі — організатор Форуму. З польського боку привітав заграничних гостей на зустрічі-гостині віцемаршалок сенату Анджей Вельовєйський, міністер Яцек Куронь, віцеміністер Стефан Старчевський.

У неділю, 19-го серпня, учасники Форуму, приблизно 140 осіб, багато більше, ніж плянували організатори, переїхали до Білого Бору (на північний захід від Варшави), де в українському гуртожитку відбувалися наради форуму.

Того ж вечора шкільна молодь приготовила цікавий і добре виконаний монтаж із цитатів промовців з Установчого З'їзду Народного Руху України та уривків наших поетів.

Зворушливо було чути слова присутніх на залі Вячеслава Чорновола, голови Львівської обласної Ради, Михайла Гориня, голови секретаріяту НПУ, Івана Драча та інших.

У понеділок пленарну сесію привітав Іван Драч та Юрій Шимко — почесні члени президії. Після того відбулися доповіді М. Гориня про сучасний стан України, Ю. Шимка про СКВУ, з доповненням В. Вериги. Про „Українку в діяспорі" говорила О. Б. Соколик, її доповідь доповнила Атена Пашко, співголова Союзу Українок у Львові темою „Українка в Україні".

Сесією, як і цілим форумом проводила Президія в складі: д-р Юрій Рейт, голова ОУП, Оксана Б. Соколик, заступниця голови СФУЖО, мґр Василь Верига, генеральний секретар СКВУ, та Михайло Горинь, голова секретаріяту НРУП.

Серед учасників форуму були ще Люба Фостун від Організації Українських Жінок у Великобританії, депутати з України Олесь Шевченко, Ігор Деркач, Михайло Бойчишин та багато інших осіб.

Після Пленуму відбулися сесії: економічна, наукова, жіноча, засобів масової інформації.

На жіночій сесії взяло участь 23 представниці України, Польщі, Великобританії, Канади, Юґославії, Румунії і Чехо-Словаччини. Познайомившися та продискутувавши проблеми окремих країн, прийшли до висновків — спільних резолюцій до жінок українок України і поза її межами, які форум прийняв одноголосно.

Звернення до українців світу

У результаті колонізаторської імперської політики Україна опинилася не лише в політичній, економічній, господарській та духовній кризі, а й на грані національного ґеноциду. А тому ми, жінки-делеґати 1-го Світового Форуму Української Діяспори, звертаємося до вас:

1. Батьки, прищеплюймо нашим дітям любов до України, до рідної Церкви, мови й пісні. Відроджуймо, зберігаймо наші традиції, культурну та історичну спадщину. Виховуймо в них почуття національної гордости та самопошани.

2. Учителі та виховники! Будьмо ініціяторами вивчення рідної мови, літератури. Заповнюймо білі плями нашої історії. Створюймо національні школи високого новітнього рівня. Виховуймо свідомих, гідних громадян майбутньої України, здатних обстоювати інтереси та права свого народу.

3. Працівники українських установ, організацій, засобів масової інформації! Керуймося у своїй праці християнською вірою, високою мораллю, повсякчасно сприймо та допомагаймо в освіті та вихованні здорового духовного й фізичного молодого покоління!

Організуймо на вигідній для України і діяспори території, спільні, виховно-відпочинкові табори для наших дітей та юнацтва.

4. Українські Жінки! Організуймо свої жіночі товариства, активізуймо свою працю для добра нашої Батьківщини!

Делеґати від жіночих організацій

Форум закрито у вівторок 21-го серпня славнем „Ще не вмерла Україна". Після закінчення форуму Володимира Балій, голова новоствореної жіночої організації в Польщі, зорганізувала для О. Соколик зустріч з українськими жінками в Кракові, Перемишлі та у Варшаві у справі організування клітин жіночих організацій, а також подорож по Лемківщині, рідній, не своїй землі.

Екзекутива СФУЖО

Нові касети хору „Дударик"

Популярний хор хлопчиків зі Львова недавно видав дві нові касети, якраз в час їхнього турне по Канаді і ЗСА, яке недавно успішно закінчилося. Хор хлопчиків уже давно чарує своєю піснею слухачів України та Европи, а тепер і Америки. Диригент Микола Кацал прекрасно вишколив хор, який тепер стоїть на рівні з відомим Віденським хлоп'ячим хором. Виступи хору „Дударик" відбулися на високому мистецькому рівні і публіка надзвичайно приймала молодих гостей.

На касеті „Пісня Дударика" (5U110) знаходяться різні твори, які були записані в Ню Йорку і Ню Джерзі після приїзду до ЗСА хору.

У виданні „Свята Літургія" (5U111") хор виконує музичні частини Літургії, які записано в церкві Успення Божої Матері у Львові 20-го травня 1990 року. Цей запис включає проповідь з побажанням „Дударикові" перед від'їздом в Америку.

Ці касети можна замовити телефонічно, поштою, або через факс від фірми „Євшан". Ціна: 8.98 ам. дол. або 10.98 кан. дол. за кожну касету. За дальшими інформаціями слід писати або телефонувати до фірми: Yevshan Corporation, Box 325, Beaconsfield, Quebec H9W 5T8. Тел: (514) 630-9858, 0r Fax: (514) 630-9960.

Св. п. Ярослав Кіт



12-го червня ц. р. в Оттаві на 58-му році життя упокоївся св. п. мґр Ярослав Кіт.

Ярослав народився 18 березня 1933 р. в місті Болехові на Бойківщині в свідомій українській родині Теодора і Євфросинії Кіт. Батько помер, коли хлопцеві було 5 років.

В 1944 р. Ярослав з мамою і сестрою Надією залишили Україну. Після закінчення війни жили в Німеччині в таборах. Тут Ярослав ходив до української школи, належав до Пласту, займався спортом, грав на скрипці.

В 1949 р. родина виїздить до Канади, спочатку в провінцію Квебек, а рік пізніше до Торонто. Тут Ярослав закінчив середню школу і вчився в Торонтонському університеті. Був активним в Українському Студентському Клюбі, в Пласті в спортивному клюбі „Тризуб". Отримав ступінь бакалавра і став вчителем історії в середній школі.

В 1966 р. здобув ступінь маґістра в Ніяґарському університеті і в тому ж році одружився з Валентиною Шапкою, теж вчителькою. Спочатку молоде подружжя вчителювало в Ст. Кетеринс, і Ніяґара Фалс, а пізніше переїхали до Оттави, де прожили 22 роки. Тут в них народилося троє дітей: Борислав, Зоряна і Ярослав.

В Оттаві Ярослав був головою Пласт-Прияту; секретарем осередку Ліги Визволення України; членом будівельного комітету в українській католицькій громаді; був представником журналу „Молода Україна" в Федерації Багатомовної Преси; був членом в „Товаристві істориків".

Св. п. Я. Кіт вивчав історію України, зокрема історію українських церков. Цікавився мистецтвом, філятелістикою, архітектурою. Був добрим фотографом. В останніх роках він виробився на здібного і відважного журналіста. Його статті й репортажі з чотирьох поїздок в Україну і з поїздок в інші країни Европи і Близького Сходу та з українського життя в Канаді були вдумливі і об'єктивні. Їх друкували майже всі газети і журнали української діяспори. Його нариси і листи появлялися теж в англійських газетах. Ярослав з дружиною Валентиною подбали, що усі їхні діти відвідали Україну.

Ярослав жив подіями в сучасній Україні. Він радів як виходила з катакомб Українська Католицька Церква і як соборник тішився як воскресала Українська Автокефальна Православна Церква. Він вірив, що за успіх українського відродження несе відповідальність кожен українець. І свою частину праці Ярослав виконував послідовно і сумлінно.

В 1977 і 1983 роках Ярослав мав тяжкі серцеві операції. Та не зважаючи на ослаблений стан здоров'я він далі працював в школі, в громаді, подорожував. 11 червня цього року Ярослав втретє мусів перейти серцеву операцію, цей раз досить ризиковну, але він вірив, що все буде гаразд. Одначе після операції до свідомости вже не прийшов, й 12 червня відійшов у вічність.

В Оттаві панахиду за душу покійного відправили 14 червня в українській католицькій церкві св. Івана Хрестителя отці Шевчук і Йосиф Андріїшин. Були також присутні православні священики — Роман Божик і Максим Лисак. Було багато людей, в тім числі учні, вчителі, представники української громади. Присутні склали 1485 дол. на будівельний фонд собору св. Івана Хрестителя.

На другий день тіло покійного було перевезено до Торонто в похоронне заведення Кардинал, де вечером отці Йосип Жила, Петро Іваськів і Роман Цурковський відправили панахиду. А в суботу, 16 червня, в церкві св. Покрови отець Йосип Жила в сослуженні о. Михайла Лози відправили заупокійну Службу Божу. Опісля тіло покійного було поховане на українському православному цвинтарі св. Володимира в Оквіл. Там в будинку Культури також відбулась тризна.

На тризні про життєвий шлях бл. п. Ярослава Кота подав його довголітній приятель д-р Олег Троян. Мали слово отець Михайло Лоза, шваґер Орест Полюх, кума Маруся Сорока, вчитель Юрій Ґанас і свояк Леонід Ліщина. Всі промовці підкреслили доброту і шляхетність Ярослава та його відданість своїй родині і Україні. Вони ствердили, щоб Ярослав мріяв про те, що його діти з часом перебрали естафету батька і продовжували його благородну працю. Це був би для Ярослава найліпший пам'ятник. На кінець, від родини мав слово старший син Борислав. Він подякував отцям за молитви і подякував всім тим, що в тяжку годину прийшли з моральною підтримкою родині, а також допомогли з похороном.

Замість квітів на могилу сл. п. Ярослава Кота присутні склали 525 дол. на дітей потерпілих в чорнобильській катастрофі, 325 дол. на Рух і 235 дол. на українську пресу.

Л. Ліщина